

Nové smernice Európskej únie v oblasti energetickej účinnosti

Miroslav Mariaš

Ak sa bude vychádzať z politiky Európskej komisie (EK), tak jej základným nástrojom na podporu rozvoja energetiky v oblasti energetickej účinnosti, ako aj obnoviteľných zdrojov energie, jej prepojenie týchto prvkov, ako aj ostatných oblastí podporujúcich znižovanie emisií skleníkových plynov je Európsky program o zmene klímy. Bol vypracovaný preto, aby sa dosiahol jeden z hlavných cieľov spoločenstva, t. j. dosiahnutie záväzkov Kjótskeho protokolu. Napriek tomu, že protokol nie je v platnosti, EÚ sa zaviazala splniť tento cieľ.

Z toho vyplýva, že EK bude naďalej pokračovať v plnení Európskeho programu o zmene klímy (ECCP). Vo svojej prvej správe ECCP v júni 2001 EK konštatovala, že je potrebné posilniť opatrenia zamerané na oblasť spotreby v energetike. V apríli 2003 EK prezentovala 2. správu ECCP.

Bolo konštatované, že opatrenia na posilnenie a podporu zníženia emisií skleníkových plynov v oblasti dodávky energie sa naplňajú (smernice na podporu výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov energie, na podporu využívania biopalív v doprave a na podporu výroby elektriny z kombinovanej výroby elektriny a tepla).

Na strane spotreby sú v procese prípravy opatrenia pre domácnosti, priemysel a tretí sektor. Podstatné zníženie emisií skleníkových plynov sa zvyčajne kombinuje s dobrou cenovou efektívnosťou najmä vďaka nízkym energetickým nákladom. Je preto vhodné využívať viacero opatrení naraz, čo zvyšuje ich účinnosť. V súčasnosti sa využívajú opatrenia ako podporné kampane na zvýšenie informovanosti a povedomia ľudí, energetické štitkovanie spotrebiteľov, stanovenie minimálnych technických účinností, definovanie najlepších praktík, podpora energetických služieb a pod.

Podstatný pokrok nastal v roku 2002 pri príprave kľúčových opatrení, ku ktorým patrí napr. Smernica o zriadení rámca pre ekologický dizajn konečných spotrebiteľov energie alebo Smernica o energetických službách.

Energetické štitkovanie

V roku 2002 boli vydané dve nové smernice pre oblasť energetickej účinnosti. Sú to smernice zabezpečujúce implementáciu rámcovej smernice 92/75/EHS o energetickom štitkovaní. **Smernica EP a rady 2002/31/ES pre klimatizačné jednotky nadobudla účinnosť 23. apríla 2002 a Smernica EP a rady 2002/40/ES pre elektrické rúry na pečenie 4. júna 2002.** 11. 2. 2003 boli publikované Corrigendá k obidvom smerniciam. 3. júla 2003 bola publikovaná **Smernica komisie 2003/66/ES novelizujúca Smernicu 94/2/ES o energetickom štitkovaní chladničiek, mrazničiek a ich kombinácií.** Táto smernica zavádza na štítkoch ďalšie dve nové triedy energetickej hospodárnosti spotrebiteľov „A+“ a „A++“. Smernicu je potrebné implementovať do národnej legislatívy do 30. 6. 2004. V oblasti energetického štitkovania sa pripravuje nová smernica pre ohrievače vody, revízia základnej smernice 92/75/EHS, a tiež implementačná smernica pre práčky 95/12/ES.

Smernica o energetickej hospodárnosti budov

Smernica EP a rady 2002/91/ES o energetickej hospodárnosti budov vstúpila do platnosti 4. 1. 2003. Je potrebné implementovať ju do 4. 1. 2006, v prípade prípravy pracovníkov na pravidelnú kontrolu vykurovacích a chladiacích zariadení až

do 4. 1. 2009. Základným cieľom smernice je podpora opatrení zabezpečujúcich vylepšenie energetických charakteristík budov v krajinách EÚ, a to tak, aby sa zaručilo prijatie opatrení, ktoré budú z hľadiska nákladov čo najefektívnejšie. Navrhujú sa zjednotenie štandardov budov, metodológia integrovaných štandardov energetickej spotreby budov, ich aplikovanie na nové a existujúce budovy, certifikácia všetkých budov, odporúčané vnútorné teploty a ostatné klimatické ukazovatele vo verejných budovách, resp. v budovách prístupných pre širšiu verejnosť. Smernica sa týka aj pravidelných inšpekcií kotlov, vykurovacích a chladiacích zariadení v budovách.

Na základe článku 14 smernice bol zriadený **Riadiaci výbor pre riadenie strany spotreby.** Na prvých dvoch zasadnutiach boli prerokované otázky ďalšieho postupu pri implementácii smernice, najmä v oblasti prípravy európskych noriem. Bol vypracovaný zoznam 27 európskych noriem, ktoré je potrebné pripraviť do 4. 1. 2006. Z toho boli vybrané základné priority, na ktorých sa začína pracovať okamžite.

Európska komisia cíti potrebu riešenia problémov pri implementácii tejto smernice. Preto navrhuje podporné programy a opatrenia na pomoc členským krajinám pri implementácii smernice do ich domácej legislatívy. Jedným z opatrení je návrh Platformy k smernici o energetickej hospodárnosti budov v rámci komunitného programu Inteligentná energia – Európa 2003 – 2006. Bude zriadená webová stránka s jednoduchou obsluhou plniaca úlohu v informačnej stratégii Európskej komisie k smernici, vytvorí sa sekretariát pre zodpovedanie otázok a riešenie problémových okruhov subjektov z členských krajín a priemyselných zväzov. Vznikne databáza relevantných informácií, relevantné dokumenty členských krajín budú preložené do angličtiny, podporné a čiastkové problémy budú koordinované v zmysle smernice, vypracujú sa prioritné úlohy a správy o najlepších praktikách. Mala by sa uplatňovať priama podpora členským krajinám a Európskej komisii, podpora národným poradným tímom, technická podpora riadiacemu výboru k smernici, činnosti by mali byť v interakcii s aktivitami CEN. Predpokladá sa tiež identifikácia a plánovanie workshopov a zriadenie špecifických pracovných skupín.

Vytváranie možností na výmenu informácií a nápadov, diskusií medzi expertmi pri implementácii smernice bude riešené prostredníctvom tzv. Zladených konaní (Concerted actions). Ide o novonavrhané podporné aktivity Európskej komisie pre rok 2004 v rámci komunitného programu Inteligentná energia – Európa 2003 – 2006.

Smernica o podpore kogenerácie

Smernica 2004/8/ES Európskeho parlamentu a rady z 11. februára 2004 o podpore kogenerácie založenej na využiteľnej spotrebe tepla na vnútornom trhu s energiou a novelizujúcej smernicu 92/42/EHS bola publikovaná v Úradnom vestníku Európskych spoločenstiev 21. februára 2004. Podľa posledných informácií má byť smernica oficiálne podpísaná 11. 2. 2004. Následne budú prebiehať prípravy všetkých prekladov a v priebehu 3 týždňov dokument vyjde v Úradnom vestníku.

Základným cieľom smernice je zdvojnásobenie úspor energie v prípade zvýšenia výroby elektrickej energie z kogenerácie z 11 % v roku 1998 na 18 % do roku 2010. Hlavný dôraz sa bude klásť

na využitie tepla. Za dva roky Európska komisia zriadi referenčné hodnoty pre kogeneráciu, ako aj pre samostatné zdroje na výrobu elektriny a samostatné na výrobu tepla. Tieto hodnoty sa budú porovnávať, a ak účinnosť samostatných jednotiek bude veľmi nízka, nebude možné postaviť samostatné zdroje na výrobu elektriny a na výrobu tepla.

Smernica obsahuje definíciu kombinovanej výroby elektriny a tepla, kritériá energetickej účinnosti, ktoré určujú vysoko účinné kogenerácie, zahŕňa garantovanie výroby elektriny z kogenerácie a prístup do sietí, odstránenie bariér, podporu mikrokogenerácie a potenciál jednotlivých členských štátov.

Členské krajiny budú musieť každé 2 roky podávať Európskej komisii správu o garantovaní pôvodu, o analýze vysokoúčinných kogeneračných jednotiek a o vyhodnotení administratívnych postupov. Za 3 roky budú musieť členské krajiny pripraviť správu s výsledkami vyhodnotenia pokroku pri využívaní kogeneračných jednotiek. Od decembra 2004 budú musieť členské krajiny raz ročne poskytovať štatistiku o kogeneračných jednotkách. Príloha č. 1 určuje základné technológie, ktoré sú definované ako kogenerácie. Príloha č. 2 určuje výpočet pomeru výroby elektriny a tepla, a tiež základné údaje pre štatistické zisťovanie. V prílohe č. 3 smernice je uvedená metodika na kalkuláciu úspor paliva a definovanie vysokoúčinných kogeneračných jednotiek. Príloha č. 4 definuje kritériá pre analýzu národných potenciálov vysoko účinnej kogenerácie. Analýza má obsahovať aj určenie cenovej efektívnosti v nadväznosti na úspory energie, zvýšenie podielu kogenerácie a národné záväzky v Kyótskom protokole v časových rámcoch 2010, 2015 a 2020.

Rámcová smernica o ekologickom dizajne konečných spotrebičov energie

V oblasti konečnej spotreby energie pripravila v auguste 2003 Európska komisia návrh rámcovej Smernice o ekologickom dizajne konečných spotrebičov energie v auguste 2003. Po prerokovaní v rade ministrov energetiky 15. 12. 2003 bol ku koncu roka 2003 predložený nový návrh smernice, o ktorom sa v súčasnosti rokuje v Pracovnej skupine pre energetiku Rady ES.

Základným účelom smernice je pokrytie všetkých energetických spotrebičov, pričom nie je definovaný zoznam prioritných výrobkov, ale sú dané kritériá výberu. Smernica nevytvára záväzky pre výrobcov, ale definuje pravidlá a podmienky komisie na vytvorenie záväzkov prostredníctvom implementačných opatrení. Tie budú definovať požiadavky na ekologický dizajn, procedúry posudzovania zhody a implementačné údaje. Priemysel sa zapája cez proces prípravy a prijímania implementačných opatrení.

Požiadavky na ekologický dizajn sa dotýkajú zlepšenia celkovej environmentálnej výkonnosti výrobkov a sú zamerané na určité environmentálne aspekty, definované v implementačných opatreniach.

Implementačné opatrenia sú navrhnuté pre výrobky, ktoré reprezentujú podstatný podiel predaja a obchodu s výrobkami na vnútornom trhu, majú zásadný dopad na životné prostredie a majú vysoký potenciál na zlepšenie. Smernica sa zameriava na celý životný cyklus výrobku. Berie sa do úvahy výkonnosť výrobku, jeho vplyv na bezpečnosť a zdravie používateľov, dopad na konkurencieschopnosť výrobcov a spotrebiteľov. Ak výrobky budú tieto kritériá spĺňať, budú oprávnené pre vnútorný trh.

V prílohách sú definované základné požiadavky, je vypracovaná metodika určovania úrovne plnenia týchto požiadaviek, značka zhody CE, systém environmentálneho riadenia a vykonávacie opatrenia.

Príloha I. definuje jednotlivé životné cykly výrobku a základné opatrenia, predpokladanú dĺžku spotreby, dopad na životné prostredie, očakávané znečistenie fyzickými účinkami, zaoberá sa

tvorbou odpadov a možnosťou recyklácie. Obsahuje tiež základné parametre spotrebiča ako je hmotnosť, objem, použité materiály, spotreba energie, použitie nebezpečných látok, množstvo pomocného materiálu, opätovné použitie a recyklácia, predĺženie životnosti, odpad, emisie do ovzdušia, vody a pôdy. Ďalej príloha definuje požiadavky na poskytovanie informácií o výrobku a požiadavky na výrobcu.

Smernica bude implementačnou pre smernice 92/42/EHS, 96/57/ES a 2000/55/ES o minimálnej technickej účinnosti spotrebičov (chladničiek a mrazničiek, kotlov a predradníkov pre fluorescenčné svietidlá). Zároveň ruší smernicu 78/170/EHS o základných požiadavkách na vykurovacie zariadenia.

Smernica o energetických službách

V oblasti energetickej účinnosti sa pripravuje návrh základnej smernice zastrešujúcej oblasť energetickej účinnosti s názvom Smernica o energetickej účinnosti konečného využitia energie a energetických službách. Návrh smernice bol schválený Európskou komisiou a prezentovaný 15. 12. 2003 na zasadnutí Rady ministrov energetiky. V súčasnej dobe prebieha prezentácia návrhu smernice v pracovných skupinách v Rade ES a v Európskom parlamente.

Obsah Smernice o energetických službách

- definovanie energetickej účinnosti, energetických služieb, ESCO, finančných a kontrakčných nástrojov,
- certifikácia poskytovateľov energetických služieb,
- navrhnutý cieľ – zlepšenie energetickej účinnosti v krajine o 1 % ročne a základné opatrenia na jeho dosiahnutie,
- opatrenia na zriadenie a harmonizáciu financovania fondov pre energetické služby pri využití nezávislých orgánov a otvorených tendrov,
- opatrenia na zvýšenie financovania treťou stranou, zmluvných energetických služieb (EPF), garantovanie výsledkov a pod.,
- opatrenia na podporu zriadenia klasických ESCO s možnosťami financovania treťou stranou,
- opatrenia na podporu energetických auditov, informatívneho účtovania a ďalších informačných služieb distribučných spoločností, maloobchodníkov, inštalatérov energetických zariadení a pod.,
- opatrenia na podporu širokého uplatňovania energetických spotrebných daní – paralelne s návrhom novely o zdaňovaní v energetike,
- záväzky – ciele pre verejné obstarávanie na pomoc rozšírenia trhu pre energetické služby (1,5 % ročne),
- podpora využívania štruktúrovanej tarify v monopolných sektoroch na pomoc rozvoja trhu energetických služieb (vrátane ďalšieho využitia nákladov, oddelenia nákladov a pod.),
- opatrenia na zlepšenie merania (zvýšené využívanie časovaných taríf) umožňujúce zvýšenie cenovej a spotrebnej citlivosti, presuny v špičkovom zatažení a pod.,
- opatrenia na podporu rozvoja, v členských krajinách na zvýšenie využívania energetických služieb počas úvodného obdobia implementácie smernice.

Uvažuje sa aj o bielych certifikátoch (obchodovateľná energetická účinnosť), ktoré však pravdepodobne nebudú zahrnuté v tejto smernici, no budú povolené existujúce systémy. Možno EK pripraví na túto tému špeciálnu smernicu.

Ing. Miroslav Mariaš

**Koordinátor referátu agendy EÚ
Odbor štrukturálnych programov
Sekcia výrobných a sieťových odvetví
Ministerstvo hospodárstva SR
Mierová 19, 827 15 Bratislava 212
e-mail: marias@economy.gov.sk**